

Regionaal Afvalplan Westelijke Mijnstreek

Colofon

Het Regionaal Afvalplan Westelijke Mijnstreek is opgesteld door Windmill in opdracht van de gemeenten Beek, Schinnen, Sittard-Geleen en Stein en ter besluitvorming aangeboden aan de gemeenteraden van deze gemeenten.

Inhoudsopgave

1	Samenvatting.....	3
2	Inleiding.....	7
3	Huidig juridisch kader en ontwikkelingen.....	8
3.1	Wet milieubeheer.....	8
4.	Analyse bestaande situatie.....	10
4.1	Bestaande werkwijzen.....	10
4.2	Bestaande milieuprestatie.....	10
4.3	Bestaand serviceniveau.....	13
4.4	Milieuparken.....	13
4.5	Conclusie bestaande situatie.....	14
5.	Ambities, keuzes en maatregelen.....	15
5.1	Ambitie 1: streven naar 100 kg restafval per inwoner per jaar.....	15
5.2	Ambitie 2: versterken van de regionale samenwerking.....	17
5.3	Ambitie 3: optimaliseren van de wijkvoorzieningen en milieuparken.....	19
5.4	Ambitie 4: wijzigingen doorvoeren op basis van kostenneutraliteit.....	21
6	Risico analyse.....	26
Bijlage I	Consequenties korte termijn milieuparken	

1 Samenvatting

Dit regionale afvalplan is, mede door versterking van de regionale samenwerking, gericht op 2 doelen, namelijk;

- het optimaliseren van de gemeentelijke afvaltaken en het behalen van de landelijke doelstelling op het gebied van afval,
- en de optimalisatie van de dienstverlening voor de burgers in het bijzonder rond de milieuparken.

De juridische basis voor de gemeentelijke afvaltaken ligt in de Wet milieubeheer. De Wet milieubeheer verplicht de gemeente tot het wekelijks aan huis ophalen van huishoudelijke afvalstoffen waarbij in ieder geval groente-, fruit- en tuinafval en huishoudelijk restafval apart wordt ingezameld. Tevens voorziet de Wet milieubeheer in het voorhanden hebben van een milieupark voor grove huishoudelijke afvalstoffen. Een belangrijk beleidsdoel voor gemeenten dat volgt uit VANG (van afval naar grondstof) is het streven naar een afname van een Nederlands gemiddelde van 250 kg restafval per inwoner nu, naar 100 kg restafval in 2020 per inwoner per jaar.

Analyse bestaande situatie

De milieuprestatie van de vier gemeenten is vrijwel gelijk en ruim beter dan het landelijk gemiddelde. Inwoners van de vier gemeenten produceren gemiddeld circa 123 kg restafval per inwoner per jaar. Dat is aanzienlijk beter dan het landelijk gemiddelde maar voldoet nog niet aan de doelstelling voor 2020 die streeft naar 100 kg per jaar per inwoner.

Afvalvisie Westelijke Mijnstreek

De vier gemeenten van de Westelijke Mijnstreek spreken ten behoeve van het nieuw afvalplan een visie uit die stoelt op vier kernpunten. Deze kernpunten vinden hun oorsprong in de uitgangspunten: voldoen aan de wettelijke regelgeving, milieuprestatie, service naar de burger en kostenniveau. De navolgende vier ambitiepunten gelden als basis voor het uit te werken afvalplan:

1. Streven naar 100 kg restafval per inwoner in 2020;
2. Versterken van de regionale samenwerking, zoals standaardisatie en harmonisatie;
3. Optimaliseren van de wijkvoorzieningen en milieuparken;
4. Wijzigingen doorvoeren op basis van kostenneutraliteit.

1 streven naar 100 kg

Beoordeeld is op welke wijze de reductie tot 100 kg kan worden gerealiseerd. Geconcludeerde is dat hier geen ingrijpende wijzigingen noodzakelijk zijn. Het bestaande beleid wordt voortgezet. Middels gerichte prikkels wordt de burger gestimuleerd het scheiden te verbeteren. De reductie van restafval van 123 kg naar 100 kg wordt beoogd middels de navolgende maatregelen:

- het doorvoeren van een grotere prijsprikkel voor scheiding door het verder differentiëren van de tarieven voor T (tuinafval), GF (groente en fruit) en restafval;
- de kunststofinzameling wordt uitgebreid tot een PMD inzameling waardoor ook blik en drankkartons in het restafval zullen minderen;

- Versterkte communicatie.

2 Versterken van de regionale samenwerking

Om de bovengenoemde ambities op een goede wijze te kunnen waarmaken is een optimale regionale samenwerking van groot belang. Dit heeft ook een grote invloed op de werkwijze en taakinvulling die door de gemeenten van RWM verwacht wordt, namelijk:

- RWM wordt primair verantwoordelijk voor de aansturing van inzamelaars en verenigingen. De gemeenten blijven echter wel sturend voor het bepalen van de beloning van de verenigingen;
- De rol van RWM kan verschuiven van beheerder naar exploitant van de milieuparken;
- RWM krijgt een taak bij de communicatie over de uitvoering;
- RWM zal een verdergaande verantwoordelijkheid nemen in de kringloopketens binnen de gemeenten.

3 Optimaliseren van de wijkvoorzieningen en milieuparken

De ambitie van de vier gemeenten gericht op wijkvoorzieningen en milieuparken is gericht op het voldoen aan wettelijke plichten, verhogen van service richting de burger en verdergaande uniformering tussen de gemeenten. Deze ambitie voor de milieuparken is opgedeeld in een korte en langere termijn doelstelling.

Voor de korte termijn worden de navolgende harmoniserende maatregelen voorgesteld:

- Alle burgers mogen gebruik maken van alle milieuparken binnen de vier gemeenten;
- De openingstijden van de milieuparken worden op elkaar afgestemd om te komen tot een maximale service richting de burgers;
- De tarieven die de burger betaalt voor het aanbieden van afval op de milieuparken worden overal gelijk.

Voor de lange termijn zal een onderzoek worden gedaan naar het optimaliseren van de milieuparken en wijkbrengvoorzieningen in de gehele Westelijke Mijnstreek. Hierbij wordt de huidige dienstverlening aan Echt-Susteren (medegebruik van de milieuparken) meegenomen.

4 Wijzigingen doorvoeren op basis van kostenneutraliteit

Uitgangspunt van het regionaal afvalplan zijn kostendeekkende tarieven en kostenneutraliteit voor de gemeenten. De voorgestelde maatregelen hebben wel financiële gevolgen op de afzonderlijke onderdelen. Er is dus sprake van kostenverschuivingen. Doordat aan de uitgavenzijde verwerkingskosten en aan de inkomstenzijde de heffingen afhankelijk zijn van enerzijds de hoeveelheden en anderzijds het scheidingsgedrag zijn de financiële gevolgen afhankelijk van de mate waarin de beoogde (landelijke) doelen bereikt worden. Om de mogelijke consequenties inzichtelijk te maken heeft een financiële doorrekening plaatsgevonden van diverse scenario's.

De scenario's houden rekening met het in meer of mindere mate behalen van het beoogde doel van 100 kg restafval per inwoner per jaar. Op basis van de doorgerekende scenario's is

een heffing voorgesteld die in de denkbare scenario's de lasten dekt zonder de burger onnodig te belasten.

De navolgende tabel 1.1 geeft het effect van de voorgestelde wijziging weer per huishouden afhankelijk van de scheidingsprestatie van dat huishouden. Hoe beter de scheidingsprestatie hoe gunstiger het financieel effect voor het huishouden. De 100% regel geeft de beoogde doelstelling van het afvalplan weer. 75% geeft het effect voor een huishouden weer dat niet aan de scheidingsdoelstelling voldoet en 125% de situatie bij een betere prestatie dan het doel zoals geformuleerd in het op te stellen afvalplan. Groene cijfers geven een besparing aan voor het huishouden weer, rode cijfers geven toename van de kosten weer.

Tabel 1.1 : mogelijke effecten afvalstoffenheffing

effect huishoudens per jaar				
	Beek	Schinnen	Stein	Sit-Gel
75%	€ -1,14	€ 0,50	€ 0,45	€ 2,91
100%	€ -6,00	€ -4,55	€ -4,60	€ -1,71
125%	€ -10,86	€ -9,60	€ -9,65	€ -6,33

In de navolgende tabel 1.2 zijn de effecten op de gemeentelijke afvalstoffenbegroting te zien afhankelijk van de gemiddeld behaalde scheidingsprestatie door de huishoudens. Groene cijfers geven een positief effect op de afvalstoffenbegroting weer en rode cijfers een mogelijk negatief effect. De regel 100% geeft het beoogde doel van 100 kg restafval per inwoner weer.

Tabel 1.2 : mogelijke effecten afvalstoffenbegroting

wijziging inkomsten afvalstoffenheffing				
	Beek	Schinnen	Stein	Sit-Gel
75%	€ 53.157	€ 36.232	€ 68.573	€ 128.622
100%	€ 41.244	€ 26.756	€ 50.196	€ 60.112
125%	€ 29.331	€ 17.280	€ 31.820	€ -8.398

De bovenstaande mogelijke effecten zijn bepaald op basis van de in tabel 1.3 voorgestelde heffingen. Deze voorgestelde heffingen zijn, rekening houdend met alle vier de gemeenten, het best passend. De effecten worden voor een groot deel bepaald door de omvang van het inwoneraantal per gemeente. Doordat de gemeente Sittard-Geleen de meeste inwoners heeft, kunnen de effecten van het scheidingsgedrag van de burgers hier het grootst zijn. Voor de hoogbouw wordt de opbouw van de heffingen niet gewijzigd, omdat het aandeel tuinafval in het restafval bij de hoogbouw zeer beperkt is en de heffing veelal plaatsvindt op basis van aanbiedfrequentie.

Tabel 1.3: Voorgesteld heffingstarief (laagbouw) per 1-1-2016

	Tuinafval per kg	GFT afval per kg	Restafval per kg
	€ 0,00	€ 0,10	€ 0,26
Heffing per aanbieding	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,80

*De heffing per lediging van de restcontainer wordt gecontinueerd en in de vier gemeenten geharmoniseerd.

Het inkomstenverlies voor de gemeenten door het gratis accepteren van grof tuinafval (T) op de milieuparken wordt mede gedekt door de verhoging van het restafval tarief van € 0,19 naar € 0,26. Ter voorkoming van hogere kosten bij de burgers stimuleren we hiermee een betere scheiding door het T gratis in te nemen bij het milieupark.

Risico's

Elke verandering gaat gepaard met mogelijke risico's. De risico's van de voorgaand beschreven wijzigingen zijn geïnventariseerd en afgewogen.

Er bestaat geen verwachting dat het beoogde voorstel leidt tot meer dumpingen. Wel zal dit worden gemonitord. Mocht blijken dat door de gewijzigde situatie meer illegale dumpingen plaatsvinden, dan kan overwogen worden om toezicht en handhavend optreden te intensiveren.

Het voorgestelde systeem waarbij meer heffing wordt geïnd indien de burger meer restafval aanbied is "financieel zelfregulerend". Dit houdt in dat, indien het scheidingsgedrag van de burger achterblijft bij de doelstelling (hetgeen mogelijk in de beginfase het geval zal zijn), de gemeente meer kosten heeft aan de verwerking van duur restafval. Daar staat tegenover dat de inkomsten van de gemeente groter zijn (de burgers leveren meer voor hun "duurder" restafval aan). Daarmee worden de financiële risico's door de heffingssystematiek beperkt.

2 Inleiding

De gemeenten Beek, Schinnen, Sittard-Geleen en Stein werken samen op afvalgebied. Hiertoe is onder andere de gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie RWM in het leven geroepen die diverse afvaltaken voor de gemeenten uitvoert. De gemeenten beogen hun samenwerking verder te optimaliseren en te uniformeren. Daarbij staan de pijlers voldoen aan wet- en regelgeving, service, milieuprestatie en kosten centraal. Daarnaast zien de gemeenten zich voor de uitdaging staan om te voldoen aan toekomstige landelijke doelstellingen.

Middels dit afvalplan willen gemeenten gericht sturing geven aan het afvalbeleid van de komende jaren.

3 Huidig juridisch kader en ontwikkelingen

3.1 Wet milieubeheer

De juridische basis voor de gemeentelijke afvaltaken ligt in de Wet milieubeheer. De Wet milieubeheer verplicht de gemeente tot het wekelijks aan huis ophalen van huishoudelijke afvalstoffen waarbij in ieder geval groente-, fruit- en tuinafval apart wordt ingezameld. Tevens voorziet de Wet milieubeheer in het voorhanden hebben van een milieupark voor grove huishoudelijke afvalstoffen. Op basis van de Wet milieubeheer heeft de minister de plicht om eenmaal per zes jaar een landelijk afvalbeheerplan (LAP) op te stellen. In dit landelijk beheerplan worden ook nadere doelen voor de gemeentelijke afvaltaken uitgewerkt.

LAP 2

Voor de wijze waarop met afval dient te worden omgegaan is het Landelijk Afvalbeheerplan 2 (LAP 2) leidend. LAP 2 heeft een looptijd tot en met 2015 met een doorkijk voor toekomstige doelstellingen tot en met 2021.

De doelstelling voor hergebruik van huishoudelijke afvalstoffen uit het LAP II voor alle Nederlandse gemeenten ligt op 60% gemiddeld. In de praktijk blijkt dat kleinere gemeenten over het algemeen een hoger percentage hergebruik behalen dan de grote steden. Met betrekking tot de verwerking van afval is de zogenaamde 'ladder van Lansink' de landelijke leidraad en wettelijk verankerd in de Wet milieubeheer. Afvalpreventie heeft de hoogste prioriteit gevolgd door producthergebruik. De laatste mogelijkheid is het storten van afval. Om inhoud te geven aan de voorkeursvolgorde van de Ladder van Lansink dient onder meer sprake te zijn van een goede scheiding van afvalstoffen.

Figuur 3.1: Ladder van Lansink

Verder wordt in het LAP 2, als doel gesteld dat in dit landelijk afvalbeheerplan voor het laatst in de traditionele zin over afval wordt gesproken. Voor toekomstige plannen wordt als doel gesteld niet meer te denken in de term 'afval' maar in de term van 'materialen'. Recycling begint daarmee al bij de materiaalkeuze in het productieproces van het later nog af te danken

product en het maken van bewuste keuzes door consumenten bij de aanschaf van producten. Het is aan gemeenten om het recyclingproces zo goed mogelijk te faciliteren.

Doelstelling 2020

Op dit moment wordt landelijk gemiddeld 250 kg restafval per inwoner per jaar geproduceerd. Vanuit het ministerie van Infrastructuur en Milieu hebben alle gemeenten in Nederland de opdracht gekregen meer afval gescheiden in te zamelen. Dit met als doel dat er minder restafval overblijft en daarmee een groter deel van het afval gebruikt kan worden voor een verwerkingsmethode die een hogere positie heeft in de prioriteitsvolgorde voor verwerking. In het programma VANG (van afval naar grondstof) zijn de landelijke beleidsdoelen geformuleerd om concrete inhoud te geven aan de prioriteitsvolgorde volgend uit de Ladder van Lansink. Landelijk is het doel gesteld om in 2020 nog maar 100 kg restafval per jaar te produceren. Hiermee zal het verbranden van gemengd restafval afnemen.

Om sturing te geven aan de beoogde doelstelling heeft de landelijke overheid met ingang van 2015 een financiële prikkel geïntroduceerd van € 13,— per ton om het storten en verbranden van afval te ontmoedigen. Het verbranden van het restafval wordt belast met een verbrandingsbelasting. Hiermee wordt het streven naar een betere scheiding, waardoor minder verbranding hoeft plaats te vinden, ook financieel aantrekkelijker dan niet scheiden. Door de verdergaande scheiding zal ook meer materiaal beschikbaar komen voor recycling en hergebruik. Zo worden grondstoffen en het milieu gespaard.

Lange termijn ontwikkelingen

Na 2020 zullen de scheidingsdoelstellingen nog verder worden aangescherpt. Inmiddels circuleren al conceptdocumenten waar gesproken wordt over doelstellingen van circa 75 kg restafval per inwoner per jaar. Mogelijk dat in de verdere toekomst ook een onderscheid gemaakt zal worden in doelstellingen voor meer landelijke gemeenten en meer stedelijke gemeenten. Met name de hoeveelheid hoogbouw woningen die in een gemeente aanwezig is, blijkt van invloed op de te behalen scheidingsresultaten. Dit betekent dat in de toekomst gemeenten met relatief weinig hoogbouw mogelijk geconfronteerd worden met een verdergaande doelstelling dan gemeenten met relatief veel hoogbouw.

Looptijd regionaal Afvalplan Westelijke Mijnstreek

Het voorliggende plan kent een looptijd tot en met 2019. Dit sluit aan bij de geformuleerde landelijke doelstelling. Omdat het een continuering is van bestaand beleid, maar wel met een intensivering op een aantal punten, zal jaarlijks de ontwikkeling gemonitord moeten worden. Onderzoeken rond de samenstelling van het restafval, de hoeveelheid van de afvalstromen en waar mogelijk de vergelijking met de landelijke ontwikkelingen zullen de effecten moeten aantonen. Gezien het feit dat het voor een groot deel gaat over het scheidingsgedrag van de burger en het veranderen van het gedrag, kan het gedurende de looptijd noodzakelijk zijn om aanvullende maatregelen te nemen, om het doel te bereiken. De monitoring wordt jaarlijks gerapporteerd binnen de reguliere begrotingscyclus.

4. Analyse bestaande situatie

4.1 Bestaande werkwijzen

Ten behoeve van het opstellen van dit afvalplan zijn de werkwijzen per afvalstroom van de vier gemeenten vergeleken. Hierbij zijn de navolgende afvalstromen beschouwd:

• Papier	• Herbruikbare goederen
• Glas	• Metaal
• Textiel	• Witgoed
• Groente-, fruit- en tuinafval (GFT)	• Puin
• Klein gevaarlijk afval (bijv. batterijen)	• Vlakglas
• Groenafval	• Kunststof
• Asbest	• Blik
• Grof huishoudelijk afval	• Restafval
	• Bouw en sloop afval (BSA)

Uit de vergelijking van de verschillende werkwijzen per gemeente volgt dat slechts sprake is van kleine verschillen tussen de gemeenten. Voor een deel volgt dit uit het feit dat een groot deel van de werkzaamheden door de gemeenschappelijke organisatie RWM worden uitgevoerd. Daar waar werkzaamheden door derden worden uitgevoerd worden deze soms aangestuurd door RWM waardoor ook dan sprake is van uniformiteit.

De meest in het oog springende verschillen betreffen de wijze van inzet en beloning van verenigingen, inzet van derden bij textielinzameling en het wel of niet inzetten van een chemocar voor klein gevaarlijk afval.

4.2 Bestaande milieuprestatie

Tevens is ten behoeve van het opstellen van dit afvalplan de milieuprestatie van de vier gemeenten inzichtelijk gemaakt en beoordeeld. RWM voert eens in de 2 jaar onderzoeken uit naar onder andere de hoeveelheid en samenstelling van het restafval van de vier gemeenten, in de zogenaamde sorteeranalyses. In sorteeranalyses wordt een representatieve hoeveelheid ingezameld restafval apart gehouden en handmatig gesorteerd. Op deze wijze wordt inzicht verkregen in de samenstelling van het gemengd restafval. Dit soort analyses worden bij veel gemeenten uitgevoerd waardoor een vergelijk mogelijk is van de Westelijke Mijnstreek gemeenten met overige gemeenten.

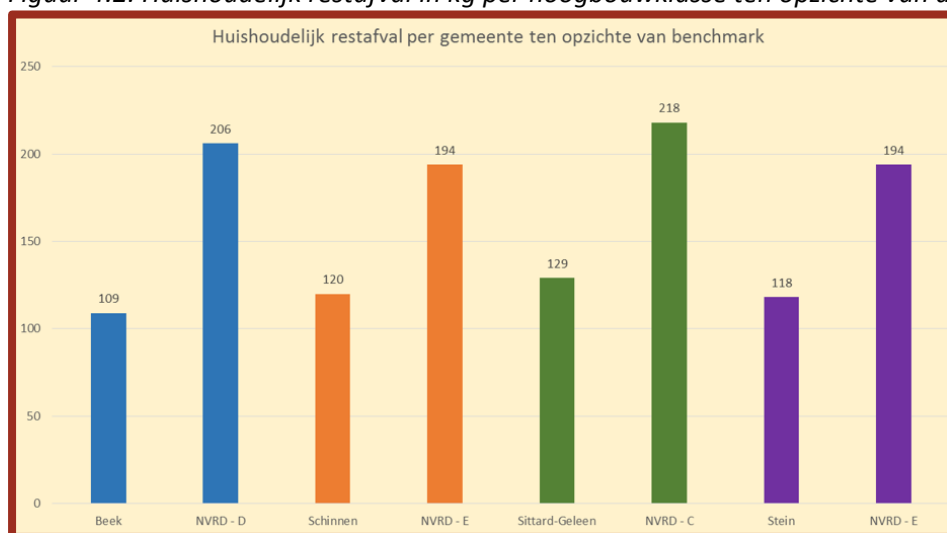
Uit de sorteeranalyse van 2014 is gebleken dat de gemiddelde hoeveelheid aangeboden restafval van de vier gemeenten, 123 kg per inwoner bedraagt. De Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Reinigings- en afvalmanagement (NVRD) heeft benchmarks opgesteld voor gemeenten op basis van hoogbouwklassen. Door gemeenten in te delen in hoogbouwklassen kan de scheidingsprestatie van een gemeente worden vergeleken met vergelijkbare gemeenten uit dezelfde klassen onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de indeling van de vier gemeenten in de hoogbouwklassen (C, D en E) conform de NVRD.

Tabel 4.1: hoogbouwklassen gemeenten Westelijke Mijnstreek

	percentage hoogbouw	klasse
Beek	8 – 19	D
Schinnen	0 – 7	E
Sittard-Geleen	20 - 29	C
Stein	0 -7	E

Het ingezamelde huishoudelijke restafval uitgedrukt in kg per inwoner per jaar van de vier gemeenten is vergeleken met vergelijkbare gemeenten in de zelfde klasse afkomstig uit een benchmark van de NVRD. In de navolgende grafiek worden de resultaten van die vergelijking weergegeven.

Figuur 4.2: Huishoudelijk restafval in kg per hoogbouwklasse ten opzichte van de benchmark

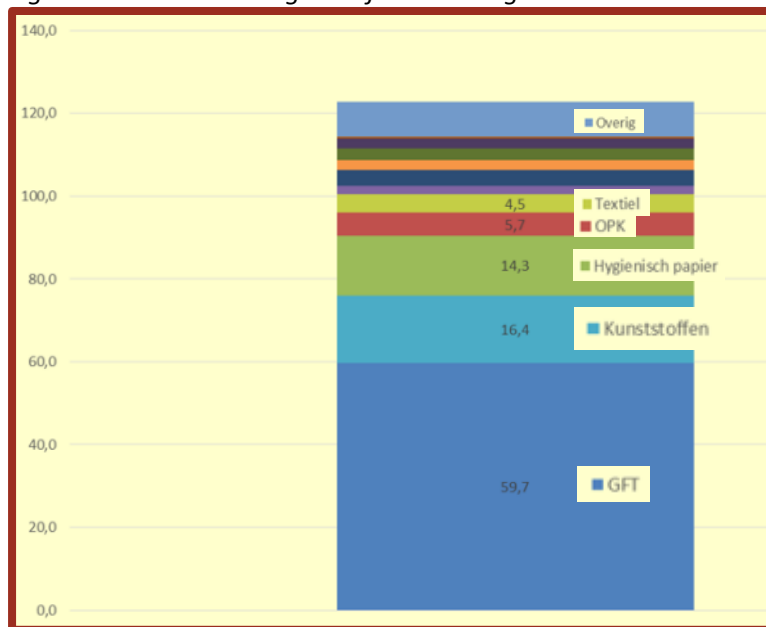
Uit de grafiek volgt dat elk van de vier gemeenten per inwoner beduidend minder huishoudelijk restafval inzamelt dan vergelijkbare gemeenten. Dit betekent dat de scheidingsprestatie in de vier gemeenten aanzienlijk beter is dan het gemiddelde bij vergelijkbare gemeenten. Tussen de vier gemeenten is relatief weinig verschil waarneembaar voor wat betreft de aangeboden hoeveelheden. Dit is op zich niet vreemd omdat zoals eerder beschreven de werkwijzen en faciliteiten vrijwel gelijk zijn. Daarnaast zijn ook de financiële prikkels nagenoeg gelijk doordat de heffing per kg restafval in de vier gemeenten gelijk is. Schinnen en Stein leveren een vergelijkbare prestatie en behoren tot dezelfde hoogbouwklasse. Sittard-Geleen heeft per inwoner het meeste restafval maar is ook de gemeente met het grootste percentage hoogbouw, de huidige scheidingsprestatie is vergelijkbaar met Schinnen en Stein. Beek levert in de huidige situatie ten opzichte van de overige gemeenten relatief de beste scheidingsprestatie.

Uit de benchmark blijkt ook dat het gevoerde beleid tot nog toe succesvol is geweest. Het bestaande beleid kan dus worden voortgezet. Middels gerichte prikkels wordt de burger aanvullend gestimuleerd het scheiden verder te verbeteren.

Samenstelling restafval gemeenten

De gemiddelde hoeveelheid restafval per inwoner per jaar van de vier gemeenten bedraagt 123 kg. In de navolgende grafiek wordt de gemiddelde samenstelling van dit restafval weergegeven.

Figuur 4.3 Samenstelling restafval van de gemeenten

De kolom in de bovenstaande figuur geeft de totale hoeveelheid restafval per inwoner per jaar weer. Met uitzondering van de component 'overig', zijn van de grootste stromen de hoeveelheden in kg vermeld in de kolom. Hieruit blijkt dat de fractie GFT verreweg het grootste aandeel levert aan de hoeveelheid restafval. Op basis van VANG wordt in 2020 gestreefd naar een 100 kg restafval per persoon per jaar. Dit betekent dat, ondanks de goede prestatie in de huidige situatie, een verdergaande verbetering van het scheidingsgedrag van de burger noodzakelijk is. Uit figuur 4.3 blijkt dat de meest relevante componenten, die in principe niet thuis horen in het restafval, zijn:

- 60 kg GFT (bestaande 30% tuinafval en 70% groente en fruitafval)
- 16 kg kunststoffen (bestaande uit 8 kg "harde" plastic en 8 kg verpakkingsplastic)
- 6 kg papier
- 4,5 kg textiel
- 5 kg PMD (bestaande uit 3 kg metaal en 2 kg drankkarton)

Daarnaast wordt nog 14 kg luiers en hygiënisch papier aangetroffen die wel een onderdeel vormen van het restafval.

Ondanks het feit dat het bestaande beleid als effectief kan worden beschreven laten de gegevens ook zien dat er nog een wereld te winnen is

4.3 Bestaand serviceniveau

De gemeenten onderzoeken 2 jaarlijks de burgers tevredenheid op het gebied van afval en reiniging. De kwaliteit van de dienstverlening door RWM wordt daarbij ook gemonitord. Van de uitgevoerde monitoring wordt verslag gedaan inmiddels een rapportage van de bewonersenquête. In de enquête van 2014 geven de inwoners van de gemeenten Beek, Schinnen, Sittard-Geleen en Stein voor het bestaande serviceniveau een rapportcijfer van 7,6. In 2012 was dit nog 7,4. Hiermee geven de inwoners aan tevreden te zijn met het serviceniveau dat de gemeente biedt en de wijze waarop RWM daar invulling aan geeft.

4.4 Milieuparken

Binnen de vier gemeenten zijn vijf milieuparken aanwezig, gelegen in Born, Geleen, Schinnen, Sittard en Stein. In het verleden is de bestaande situatie van de milieuparken al vaker beoordeeld. In 2013 heeft in opdracht van RWM een uitgebreide beoordeling van de milieuparken plaatsgevonden door de Grontmij.

Uit dit onderzoek is gebleken dat alle vijf de parken onvoldoende aan de uitgangspunten uit het Activiteitenbesluit tegemoet komen. Belangrijkste opmerking daarbij is dat de parken niet voldoen aan de mogelijkheid voor het scheiden van voldoende fracties en nascheiding in een aantal gevallen noodzakelijk is. Dit leidt tot kosten verhoging in de verwerking. Het rapport concludeert tevens dat er onvoldoende ruimte binnen de parken is om uit te breiden of aan te passen aan het activiteitenbesluit. Het activiteitenbesluit is de landelijke richtlijn waaraan milieuparken dienen te voldoen. RWM heeft moeite om binnen de beschikbare ruimte alle wettelijke fracties zo goed mogelijk te kunnen scheiden. Daarnaast voldoen de parken niet aan alle vigerende milieuvoorschriften zoals bijvoorbeeld vloeistofdichte voorzieningen. Door toepassing van vloeistofdichte containers door RWM is dit probleem voorlopig provisorisch opgelost. Bedrijfsvoeringstechnisch evenwel geen optimale situatie. Het milieupark in Geleen is het nieuwste en modernste park. Bij de realisatie is in verband met de kosten dit park niet opgebouwd als een permanente locatie, maar aangelegd als tijdelijke voorziening. De logistieke doorstroming is door het ontbreken van perrons laag. Bij toename van het aantal bezoekers, dat verwacht mag worden bij een meer regionale functie, kan dit leiden tot te lange wachttijden. Het werken met trappen, door het ontbreken van perrons, wordt door de bezoekers niet als prettig ervaren en is Arbo-technisch niet aan te raden.

Naast de technische beoordeling zoals deze is uitgevoerd door Grontmij zijn nog een aantal organisatorische aspecten van belang die van invloed kunnen zijn op de milieuprestatie, het serviceniveau en de operationele kosten. De openingstijden van de vijf milieuparken verschillen en zijn niet op elkaar afgestemd. Burgers uit de vier gemeenten hebben nu geen toegang tot alle parken. Daarnaast is de wijze van tariefstelling (bijvoorbeeld kg op de parken Geleen en Sittard, stuks of volume op de parken Stein, Schinnen en Born) verschillend en is tevens de hoogte van het tarief voor vergelijkbare stromen verschillend bij de diverse milieuparken.

4.5 Conclusie bestaande situatie

Uit de uitgevoerde analyse blijkt dat er tussen de vier gemeenten weinig verschillen bestaan ten aanzien van de wijze van de huis-aan-aan huis afvalinzameling en de daarbij behorende tariefstelling. Bij de milieuparken zijn wel veel verschillen aanwezig, zowel in de te accepteren stromen, de wijze van tariefbepaling, de hoogte van tariefstelling en de openingstijden.

Uit recent bewonersonderzoek volgt dat de inwoners ruim tevreden zijn over het bestaande serviceniveau.

De huidige milieuprestatie van de vier gemeenten is beter dan het landelijk gemiddelde en daarmee goed te bestempelen. Om te voldoen aan de toekomstige doelstellingen voor 2020, dient de scheidingsprestatie wel nog verder geoptimaliseerd te worden.

5. Ambities, keuzes en maatregelen

Op basis van de bestaande situatie en de landelijke doelstellingen zijn door de vier gemeenten ambities verwoord. Navolgend worden de ambities beschreven, gevolgd door de keuzes die gemaakt worden om invulling te geven aan deze ambities. Tot slot wordt bij elk van de ambities aangegeven welke maatregelen noodzakelijk zijn om de betreffende ambitie te realiseren.

5.1 Ambitie 1: streven naar 100 kg restafval per inwoner per jaar.

Op dit moment produceren de inwoners van de vier gemeenten gemiddeld 123 kg restafval per inwoner per jaar. Landelijk is het doel gesteld om dit in 2020 terug te hebben gebracht tot 100 kg per inwoner per jaar. Doel van dit afvalplan is sturing te geven aan het reduceren van het restafval per inwoner naar 100 kg op jaarbasis in 2020.

Wijze van invullen van de ambitie

Met het huidige scheidingsgedrag wordt door de inwoners van de Westelijk Mijnstreek al een bovengemiddelde prestatie geleverd. Echter om de doelstelling in 2020 te realiseren zijn toch nog aanvullende maatregelen noodzakelijk. Uit sorteeranalyses blijkt dat het merendeel van het aangeboden restafval voor scheiding in aanmerking komt. In de uitgevoerde analyse is bepaald welke nog te scheiden stromen het meest voorkomen in het restafval. Dit betreffen:

- GFT
- Kunststof
- papier
- textiel
- PMD (plastic, metaal en drankkartons).

Om te komen tot de beoogde doelstelling van 100 kg zal dan ook de focus met name op deze afvalstoffen liggen. Beoordeeld is op welke wijze de reductie tot 100 kg kan worden gerealiseerd. Daarbij is geconcludeerd dat een vergaande systeemwijziging van de afvalinzameling niet noodzakelijk is om dit doel te behalen. Dit betekent dat geen ingrijpende wijzigingen noodzakelijk zijn zoals bijvoorbeeld 'omgekeerd inzamelen' (gescheiden fracties aan huis en restafval naar brengvoorzieningen), ook is het niet noodzakelijk gebleken om te investeren in aanvullend rijdend materieel om de verdergaande scheiding te faciliteren.

Op basis hiervan wordt er voor gekozen de focus voor verbetering van het scheidingsgedrag te leggen op de meest bepalende stromen (met uitzondering van luiers). Naar verwachting kan middels een financiële sturing en een goede communicatie met de bestaande werkwijze 50% van de genoemde afvalstromen nog uit het restafval worden verwijderd. In onderstaande tabel 5.1 zijn de aanwezige hoeveelheden en de extra scheidingsdoelstelling weergegeven.

Tabel 5.1: hoogbouwklassen gemeenten Westelijke Mijnstreek

	Totaal aanwezig (kg)	Mogelijke extra scheiding (kg)
GFT	60	30
Kunststof	16	4
Papier	6	3
Textiel	4,5	2
PMD	5	2,5
Totaal restafval	123	41,5

Uit bovenstaande tabel volgt dat op termijn een reductie van circa 40 kg van het restafval mogelijk wordt geacht. Met een reductie van 23 kg wordt al aan de landelijke doelstelling voor 2020 voldaan.

Benodigde uitvoeringsmaatregelen

GFT

Uit de afval analyse is gebleken dat GFT met gemiddeld 60 kg per inwoner per jaar de grootste “verontreiniger” is, binnen het restafval. Daarmee heeft GFT ook de grootste potentie om de hoeveelheid restafval te verminderen.

GFT bestaat uit 2 deelstromen: enerzijds Groente en Fruit (dit betreft keukenafval, schillen en etensresten) en anderzijds het Tuinafval (dit betreft snoeiafval, bladafval en maaisel). De GFT fractie in het restafval bestaat voor 70% uit GF afval en 30 % T afval.

GFT afval dat in het restafval terecht komt, wordt veel duurder verwerkt dan noodzakelijk. Het verwerken van restafval kost € 77,38 per ton, het verwerken van GFT kost € 36,— per ton en het verwerken van T afval kost € 17,10 per ton. Dit betekent dat voor elke ton tuinafval die in het restafval verdwijnt € 60,— meer wordt betaald dan noodzakelijk! Indien het GFT uit het restafval kan worden gehouden, kan daarmee enerzijds de landelijke doelstelling worden behaald en kan anderzijds een forse besparing op verwerkingskosten plaatsvinden.

Om beide deelstromen zoveel mogelijk uit het restafval te scheiden, wordt een grotere prijsdifferentiatie voorgesteld voor de heffingstarieven per kg huis-aan-huis opgehaald restafval, GFT-afval en tuinafval. Daarnaast wordt voorgesteld om met ingang van 1 januari 2016 het grof tuinafval gratis in te nemen op alle milieuparken gedurende het hele jaar. Daarnaast 4 maal per jaar grof tuinafval huis aan huis in te zamelen bij alle gemeenten. Het grof tuinafval wordt aangeboden aan de BES (Biomassa Energiecentrale Sittard) in het kader van de afspraken betreffende het Groene Net. In paragraaf 5.4 wordt een nadere financiële analyse van de voorgestelde tariefstelling weergegeven.

Door te voeren maatregelen:

- Prijsdifferentiatie Rest - GF - T
- Grof tuinafval 4 maal per jaar gratis ophalen
- Grof tuinafval gratis innemen op milieupark

Kunststof en PMD afval

PMD afval bestaat uit huishoudelijk plastic verpakkingsmateriaal, metalen verpakkingen (drankblikjes, conservenblikken, deksels van potten etc.) en drankenkartons (van zuivel, frisdrank en vruchtensappen). Een redelijk aandeel van het huishoudelijke afval bestaat uit PMD. Momenteel wordt enkel het kunststofverpakkingsmateriaal gescheiden ingezameld. Desondanks blijkt dat gemiddeld nog 8 kg kunststof verpakkingsmateriaal in het restafval aanwezig is. Ook zit in het restafval nog gemiddeld 3 kg metaalverpakkingen en 2 kg drankkartons.

Het apart inzamelen van PMD zorgt voor een volume verlaging en daardoor kostenreductie bij het verwerken van restafval. De PMD materialen worden gerecycled en niet meer verbrand. Daarnaast krijgen de gemeenten een vergoeding voor het apart ingezamelde PMD vanuit het Afvalfonds, dit wordt betaald door de verpakkingindustrie. Met ingang van 1 januari 2016 zal de kunststofinzameling worden uitgebreid in de hele Westelijke Mijnstreek tot PMD inzameling.

Papier en textiel

Textiel is evenals papier een afvalstroom met een positieve restwaarde en is goed recyclebaar. De inzameling gebeurt met name door charitatieve instellingen of verenigingen. Het verzamelen van textiel vindt, naast de huis-aan-huis inzameling, plaats middels continue opgestelde containers al dan niet ter plaatse van wijkvoorzieningen. Geconstateerd is dat een significante hoeveelheid textiel verdwijnt in, illegaal door derden, onbevoegd geplaatste containers. Hiermee wordt een aanzienlijke hoeveelheid kleding met een positieve restwaarde onttrokken. Het inzamelen van afval is enkel en alleen opgedragen aan RWM. Dit betekent dat als regio gezamenlijk wordt opgetreden en illegale containers streng zullen worden aangepakt. Concreet houdt dit in dat de illegale containers worden vervangen door legale containers indien mogelijk. De aanpak van de verwijdering van de illegale containers is al in gang gezet. De voorlichting over textiel zal verder moeten worden versterkt. Bijna alle textiel is herbruikbaar als kleding, isolatie of grondstof. De burger is vaak niet voldoende geïnformeerd, zoals blijkt uit de grote hoeveelheid restafval dat door de burgers in de textielcontainers wordt gedumpt waardoor de grondstof textiel onbruikbaar wordt en als restafval moet worden verwerkt. Hierdoor ontstaan veel extra kosten en wordt het mogelijke hergebruik verkleind.

Tevens wordt nader onderzoek uitgevoerd of extra containers noodzakelijk zijn mede in relatie tot de wijkvoorzieningen.

De opbrengsten voor papier zijn minder lucratief waardoor hier geen illegale inzameling optreedt. Voor een betere scheiding van papier kan volstaan worden met het beoogde communicatietraject.

De verenigingen ontvangen nu een vergoeding op basis van de prijs van het papier, een “productvergoeding”. Voorgesteld wordt over te gaan op een “dienstenvergoeding”. RWM toetst of de verenigingen – ook voor eventuele andere fracties - veilig en efficiënt ingezet kunnen worden. De gemeenten bepalen in overleg met RWM het “dienstentarief”.

5.2 Ambitie 2: versterken van de regionale samenwerking.

De vier gemeenten hebben op afvalgebied een vergaande samenwerking. Echter op diverse punten zijn er nog (kleine) verschillen. Middels dit afvalplan wordt een verdergaande uniformering van de verschillende werkwijzen binnen de gemeente beoogd. Dit zal leiden tot

een verdere optimalisatie van de gemeenschappelijke werkwijze en daarmee bijdragen aan een betere milieuprestatie en waar nodig een hoger serviceniveau.

Wijze van invullen van de ambitie

Uit de analyse volgt dat ondanks de vergaande samenwerking op het gebied van afval er nog steeds verschillen zijn tussen de gemeenten. Hierdoor hebben burgers te maken met een verschillend serviceniveau en ook met verschillende variabele prijsstelling voor gelijke diensten. Daarnaast leidt een verschillende aanpak op sommige onderdelen tot een minder efficiënte wijze van werken.

Middels dit afvalplan wordt gestreefd naar een uniforme werkwijze binnen de vier gemeenten. Dit betekent dat het serviceniveau in de vier gemeenten gelijk wordt en dat de variabele tariefstelling daarbij gelijk wordt. Deze verdergaande uniformering heeft ook een grote invloed op de werkwijze en taakinfilling die door de gemeenten van RWM verwacht wordt. RWM vervult hierbij een centrale rol binnen de vier gemeenten.

Benodigde uitvoeringsmaatregelen

RWM

De vier gemeenten zijn de enige aandeelhouders van RWM. Door de gemeenten is een basisovereenkomst gesloten met RWM, hierin is bepaald dat RWM verantwoordelijk is voor de inzameling en verwerking van alle afvalstromen. Voor de nadere invulling van de taken van RWM is op basis van de basisovereenkomst een productovereenkomst opgesteld waarin de werkzaamheden nader worden geconcretiseerd. Een groot deel van de afvalstromen wordt door RWM zelf ingezameld. Een deel wordt door derden ingezameld in opdracht van RWM. De inzameling door verenigingen wordt vooralsnog aangestuurd door de gemeenten. Conform de productovereenkomst ligt de verantwoordelijkheid van de inzameling of de aansturing daarvan bij RWM. Hiertoe zullen in de toekomst verenigingen en stichtingen voor inzamelaangelegenheden zich te wenden tot RWM. De aanwijzingsbevoegdheid van de gemeenten dient daarmee uit de afvalstoffenverordening te worden verwijderd. Hiermee zal, onder toezicht van RWM, ook de veiligheid van de inzamelaars ten behoeve van verenigingen en stichtingen naar een adequaat en uniform niveau worden getild. De gemeenten blijven wel sturend voor het bepalen van de beloning van de verenigingen voor de inzamelwerkzaamheden. Mogelijk dat verenigingen in de toekomst ook bij de inzameling van andere afvalstromen betrokken kunnen worden.

RWM vervult een centrale rol richting derden die betrokken zijn in de afvalketen binnen de Westelijke Mijnstreek. Daartoe behoren ook der kringloopgoederen die binnen de vier gemeenten vrij komen. RWM zal sturing te geven aan het sluiten van deze kringloop binnen de gemeenten, zodat de voor hergebruik geschikte producten ook binnen de Westelijke Mijnstreek worden aangeboden voor hergebruik.

Om de beoogde doelstellingen te behalen is een gedegen communicatie cruciaal. Deze dient uniform en tevens gecentraliseerd plaats te vinden. RWM krijgt in de uitvoering hiervan een centrale rol middels communicatie via website, afvalkalender en apps.

Communicatie en voorlichting

Communicatie en voorlichting vormt een cruciaal onderdeel voor het halen van de doelen uit het afvalplan. De inwoners dienen bewust te worden dat zij zelf middels een goede scheiding

invloed kunnen uitoefenen op de kosten van hun afvalstoffenheffing. Middels een goed gecoördineerde gezamenlijke communicatie wordt verdergaand inhoud gegeven aan de regionale samenwerking.

5.3 Ambitie 3: optimaliseren van de wijkvoorzieningen en milieuparken.

Uit de analyse volgen enkele aandachtspunten ten aanzien van de milieuparken. Enerzijds zijn er verschillen in werkwijze, openingstijden en toegankelijkheid voor de diverse inwoners. Anderzijds wordt niet voldaan aan de huidige wettelijke eisen. Het afvalplan heeft tot doel deze problematiek tweeledig te benaderen. Op korte termijn dient het afvalplan de basis te vormen voor het doorvoeren van 'quick-wins' die leiden tot een betere efficiency, hoger serviceniveau en meer uniformiteit. Daarnaast dient het afvalplan het vertrekpunt te vormen voor een integrale beoordeling van de regionaal benodigde wijkvoorzieningen en milieuparken.

Wijze van invullen van de ambitie

De ambitie, gericht op wijkvoorzieningen en milieuparken, is het voldoen aan wettelijke plichten, verhogen van service richting de burger, efficiëntere exploitatie en verdergaande uniformering tussen de gemeenten. Deze ambitie voor de milieuparken is opgedeeld in een korte en langere termijn doelstelling.

Voor de korte termijn voorziet dit afvalplan in:

- Openstelling van alle milieuparken voor alle burgers van de vier gemeenten;
- Afstemmen van de openingstijden van de milieuparken in de verschillende gemeenten zodat een maximale service richting de burgers wordt verkregen;
- De tarieven die de burger betaald voor het aanbieden van afval bij de vijf milieuparken worden overal gelijk.

In verband met de harmonisatie worden de inkomsten op basis van het aantal inwoners verdeeld over de gemeenten. Regiobreed is de verandering minimaal. Per gemeente is het verschil iets groter.

In bijlage 1 treft u de verdere uitwerking aan.

Met de bovenstaande korte termijn doelstelling wordt uniformiteit in kosten gerealiseerd en wordt de service verhoogd door alle parken toegankelijk te maken voor alle inwoners en de openingstijden zodanig af te stemmen dat burgers gedurende een groter tijdsbestek hun afval op de milieuparken kunnen aanbieden. Dit ondersteunt de doelstelling die gericht is op een groter scheidingspercentage. Daarnaast wordt per direct een werkgroep 'wijkvoorzieningen en milieuparken' ingesteld. Deze werkgroep heeft als opdracht in januari 2016 een toekomstgericht advies over de wijkvoorzieningen en milieuparken binnen de vier gemeenten uit te brengen aan de portefeuillehouders van de betreffende gemeenten. Daaropvolgend zal een uitgewerkt voorstel van de vier colleges aan de betreffende gemeenteraden worden voorgelegd. Deze lange termijn maatregel behelst een optimalisatie van de wijkvoorzieningen in combinatie met de milieuparken waarbij deze worden afgestemd op de aanwezige behoeften van de burgers en wettelijke plichten.

Benodigde uitvoeringsmaatregelen

Korte termijn

Op korte termijn (1-1-2016) kunnen al een aantal maatregelen worden ingevuld die bijdragen aan de beoogde doelstellingen. Het zijn maatregelen die relatief eenvoudig door te voeren zijn en leiden tot 'quick wins'.

Ten behoeve van de landelijke scheidingsdoelstelling wordt voorgesteld het tuinafval gedurende het gehele jaar gratis in te nemen. Hiermee wordt beoogd een deel van de T fractie uit het 'dure' restafval te verwijderen.

Ten behoeve van de verdergaande uniformering worden de tarieven op de milieuparken geüniformeerd. Dit betekent dat de burgers van de verschillende gemeenten voor dezelfde afvalstromen, onafhankelijk bij welk milieupark zij dit aanbieden, een zelfde prijs betalen. Dit is ook noodzakelijk in combinatie met de servicemaatregel waarbij burgers op alle milieuparken terecht kunnen. Bij ongelijke prijsstelling zouden de parken een ongelijke aantrekkingskracht uitoefenen. Bij het uniformeren van de prijzen wordt als uitgangspunt gehanteerd dat de totale inkomsten niet toenemen. Met andere woorden de lasten voor de burger blijven gelijk. De nieuw beoogde uniforme tariefstelling zal tevens opgesteld worden op basis van transparantie en eenvoud. Beoogd is een systematiek waarin alle afvalstromen worden toegewezen in een driedeling; gratis, goedkoop tarief, duur tarief. Zoals gezegd is de randvoorwaarde daarbij dat de totale kosten voor de burger daarbij niet toenemen.

Ter verhoging van de service mogen inwoners gebruik maken van alle RWM parken binnen de 4 gemeenten. Daarbij worden eveneens de openingstijden van de milieuparken in de 4 gemeenten op elkaar afgestemd. Dit met als doel dat te allen tijde een milieupark beschikbaar is voor het aanbieden van afval.

Lange termijn

Voor de bestaande milieuparken is gebleken dat deze op dit moment niet voldoen aan de geldende wet- en regelgeving, logistieke wensen en spreiding. Dit is een ongewenste situatie die opgeheven dient te worden. Hierbij zullen de wijkvoorzieningen en de milieuparken worden geoptimaliseerd waarbij gezocht wordt naar een balans tussen haalvoorzieningen, wijkbrengvoorzieningen en milieuparken. In dit onderzoek zullen uniformering, serviceniveau, milieuprestatie en kosten uiteraard worden afgewogen. In het onderzoek zal rekening worden gehouden met de geconstateerde tekortkomsten bij de bestaande milieuparken waardoor wellicht een andere invulling (aantal en locatie) van de parken aan de orde kan zijn. Bij een wijziging van aantal of locatie van milieuparken dient tevens beoordeeld te worden of in een dergelijk geval aanvullende behoefte is aan een satellietstations voor de meest maatgevende stromen en uitbreiding van wijkvoorzieningen.

Door te voeren maatregelen :

- Burgers mogen gebruik maken van alle RWM parken
- Openingstijden van milieuparken afstemmen
- Variabele tarieven bij alle parken gelijk
- T-fractie gratis

5.4 Ambitie 4: wijzigingen doorvoeren op basis van kostenneutraliteit.

De in het regionaal afvalplan beschreven doelstellingen gericht op het reduceren van de hoeveelheid restafval, het verbeteren van de scheidingsprestatie, het verder uniformeren van de werkwijzen en het verhogen van het serviceniveau, dienen kostenneutraal plaats te vinden.

Wijze van invullen van de ambitie

In dit afvalplan wordt beoogd de landelijke doelstellingen en de verdergaande optimalisering kostenneutraal voor de regio te realiseren. De beoogde doelen hebben echter wel financiële gevolgen. Aan de uitgavenzijde zijn de verwerkingskosten afhankelijk van de hoeveelheid afval die dient te worden verwerkt en mate waarin deze gescheiden is. De inkomstenzijde is eveneens afhankelijk van de hoeveelheden die burgers aanbieden en de wijze waarop zij dit aan bieden (mate van scheiding). Daarmee zijn de zowel de inkomsten als de uitgaven afhankelijk van de mate waarin de gestelde scheidingsdoelen worden behaald.

Indien minder gemengd huishoudelijk restafval wordt aangeboden, zullen de verwerkingskosten lager zijn. Enerzijds omdat de gescheiden fracties minder duur verwerkt kunnen worden en anderzijds dat over die verwerking geen verbrandingsbelasting wordt geheven. Van deze minderkosten kunnen serviceverhogende maatregelen betaald worden. Bij een onvoldoende scheiding zullen de verwerkingskosten echter niet of minder dalen. De heffingssystematiek dient hierin te voorzien.

Benodigde uitvoeringsmaatregelen

Indien de beoogde doelen behaald worden, heeft dit een effect op de hoeveelheid afval die aangeboden wordt. Immers er wordt een verschuiving beoogd van te scheiden stromen uit het restafval naar herbruikbare deelstromen. Dit zorgt voor een wijziging in de verwerkingskosten. Hoe beter gescheiden wordt, hoe lager de verwerkingskosten zullen zijn. Daarnaast worden stimulerende maatregelen en servicemaatregelen genomen zoals het gratis innemen van groenafval en het optimaliseren van de openingstijden van de milieuparken. Deze maatregelen zullen kostenverhogend zijn.

De beoogde wijzigingen hebben ook effect op de inkomstenzijde. Immers de kilogramheffing tussen T, GF en rest wordt verder gedifferentieerd. Hoe beter de burger scheidt, des te minder zullen de inkomsten voor de gemeenten zijn.

Op basis van het voorgaande blijkt al dat er veel factoren zijn die van invloed zijn op de kosten en baten behorend bij de gemeentelijke afvaltaken. Daarnaast is de mate waarin de burger gehoor geeft aan de beoogde verdergaande scheiding van grote invloed op de kosten en baten. Navolgend wordt eerst een overzicht gegeven van de kosteneffecten waarmee rekening is gehouden daarna wordt ingegaan op de wijze van dekking.

Doorgerekende maatregelen

Om de beoogde landelijke doelstelling te behalen zijn diverse maatregelen nodig die een effect hebben op de kosten en inkomsten binnen de productgroep afval. Onderstaand worden de maatregelen en effecten benoemd waarmee in de financiële analyse rekening is gehouden.

- Verschuiving tonnages uit het restafval door betere scheiding
- Kostentoeename door verbrandingsbelasting
- Kostenverschuiving en deels extra kosten door inzamelen T (tuinafval)
- Extra kosten en opbrengsten PMD-inzameling (plastic, metaal en drankkartons)
- Extra kosten en opbrengsten inzameling textiel
- Vervallen inkomsten T (tuinafval bij de milieuparken)
- Verruiming openingstijden van de milieuparken
- Gelijktrekken tarieven voor de burgers op de milieuparken

Navolgend worden de financiële effecten van de bovenstaande maatregelen kort benoemd als effect voor de gezamenlijke vier gemeenten.

Verschuiving tonnages uit het restafval door betere scheiding

Indien door een betere scheiding minder tonnages restafval worden aangeboden zal dit leiden tot lagere kosten doordat restafval duurder is om te verwerken dan de overige afvalstromen die beoogd worden om uit het restafval te scheiden. De verwerkingskosten voor restafval bedragen € 77,38 per ton. Beoogd wordt extra GF, T, kunststof, PMD, papier en textiel uit dit restafval te verwijderen. De verwerkingskosten voor GF bedragen € 36,— per ton en voor T bedragen de verwerkingskosten 17,10 per ton. Daarmee zorgt elke ton GF of T die niet in het restafval terecht komen voor een aanzienlijke besparing op de verwerkingskosten. Voor de overig genoemde stromen zijn deze verschillen nog veel groter omdat deze een positieve restwaarde hebben en daarmee inkomsten genereren voor de gemeente. Het potentieel in tonnen van deze stromen is echter veel kleiner zoals beschreven in paragraaf 4.3.

Kostentoeename door verbrandingsbelasting

Met ingang van 2015 is verbrandingsbelasting ingevoerd. Alleen het restafval wordt verbrand, de overige stromen niet. Door een ton afval uit het restafval te scheiden hoeft de verbrandingsbelasting à € 10,— per ton niet betaald te worden. De eerder genoemde verwerkingskosten voor restafval zijn de kosten inclusief verbrandingsbelasting.

Kostenverschuiving en deels extra kosten door inzamelen T (tuinafval)

Indien tuinafval uit het restafval gescheiden wordt, verschuiven de kosten van de verwerking van restafval naar de verwerking van tuinafval. Zoals eerder aangegeven levert dit een besparing op van circa € 60,— per ton. Om deze scheiding beter te faciliteren wordt de vierjaarlijkse huis-aan-huis inzameling van tuinafval in alle gemeenten doorgevoerd. Dit zorgt per saldo voor een totale extra kostenpost van circa € 56.000,— per jaar.

Extra kosten en opbrengsten PMD-inzameling (plastic, metaal en drankkartons)

De gescheiden inzameling van kunststof wordt uitgebreid met metaalverpakkingen en drankkartons. Dit leidt enerzijds tot een verhoging van inzamelkosten en anderzijds tot een

toename van opbrengsten uit deze stromen. De inzamelkosten zullen op jaarbasis met circa € 206.000,— toenemen. De opbrengsten zullen met circa € 370.000,— toenemen.

Extra kosten en opbrengsten inzameling textiel

Door het aanpakken van de illegale containers zal de eigen inzamelinspanning toenemen. Dit zorgt voor een aanvullende kostenpost van circa € 11.000,— per jaar. De extra ingezamelde tonnages textiel zorgen voor een positieve bijdrage van circa € 65.000,—.

Vervallen inkomsten T (tuinafval bij de milieuparken)

Tuinafval is een onnodige en zeer dure vervuiling in het restafval. Door het tuinafval bij de milieuparken gratis te maken en de heffing van het restafval te verhogen, wordt de burger gestimuleerd zijn tuinafval naar het milieupark te brengen. Hiermee verdwijnt wel een aanzienlijke inkomstenbron bij de milieuparken. De totale kosten van deze maatregel bedragen circa € 280.000,—.

Verruiming openingstijden van de milieuparken

Bij het harmoniseren van de milieuparken is rekening gehouden met een verruiming van de openingstijden. Deze verruiming zal zorgen voor een extra kostenpost die wordt gedekt uit de nieuwe tarieven op de milieuparken en de inkomsten uit de heffing van het huishoudelijk restafval.

Gelijktrekken tarieven die de burger betaald voor het aanbieden van afval bij de milieuparken

Het uniformeren van de tarieven vindt plaats op basis van kostenneutraliteit. Dit zal dus geen positief of negatief effect op de totale baten en lasten hebben. Het wegvallen van de inkomsten van tuinafval wordt niet middels andere stromen op het milieupark gedekt. De compensatie van het wegvallen van de inkomsten uit tuinafval wordt verkregen uit de afname van de tuinfractie in de huis aan huis-inzameling en het hoger tarief voor het restafval. In bijlage 1 treft u de verdere uitwerking aan.

Doorgerekende scenario's

De effecten van diverse maatregelen zijn afhankelijk van de hoeveelheden (tonnages). Dat betekent dat afhankelijk van de mate waarin de afvalscheiding zal wijzigen ook de kosten en opbrengsten anders zullen uitpakken. Om dit te ondervangen zijn diverse scenario's doorgerekend. Hierbij zijn situaties beschouwd waarin in meer of mindere mate het beoogde doel van 100 kg restafval per inwoner per jaar behaald zal worden op basis van de voorgestelde maatregelen. Op basis van de doorgerekende scenario's is daarna ook een heffing bepaald die in denkbare scenario's de lasten dekt zonder de burger onnodig te belasten.

De heffing is zodanig opgebouwd dat deze niet leidt tot een verhoging van de woonlasten. De mogelijke besparing als gevolg van de betere scheiding komt direct ten gunste van de burger. Een burger die zijn afval goed scheidt wordt beloond door een afname van zijn kosten. Enkel voor een burger die een onvoldoende scheidingsgedrag vertoont kan de voorgestelde heffingsgrondslag leiden tot een verhoging van zijn afvalkosten. Daarmee wordt inhoud gegeven aan het begrip 'de vervuiler betaald'.

De navolgende tabel 5.2 geeft het effect van de voorgestelde wijziging weer per huishouden afhankelijk van de scheidingsprestatie van dat huishouden. Hoe beter de scheidingsprestatie hoe gunstiger het financieel effect voor het huishouden. De 100% regel geeft de beoogde doelstelling van het afvalplan weer. 75% geeft het effect voor een huishouden weer dat niet aan de scheidingsdoelstelling voldoet en 125% de situatie bij een betere prestatie dan het doel zoals geformuleerd in dit afvalplan. Groene cijfers geven een besparing voor het huishouden weer, rode cijfers geven toename van de kosten weer. De cijfers geven het effect per huishouden per jaar weer.

Tabel 5.2 : mogelijke effecten per huishouden

effect huishoudens per jaar					
	Beek	Schinnen	Stein	Sit-Gel	
75%	€ -1,14	€ 0,50	€ 0,45	€ 2,91	
100%	€ -6,00	€ -4,55	€ -4,60	€ -1,71	
125%	€ -10,86	€ -9,60	€ -9,65	€ -6,33	

Uit de tabel valt op te maken dat bij de beoogde scheidingsdoelstelling alle huishoudens in de verschillende gemeenten per saldo met een lagere heffing worden geconfronteerd dan in de huidige situatie. Indien een huishouden beter presteert dan de beoogde scheidingsdoelstelling leidt dit tot een besparing voor het huishouden. Daar staat tegenover dat bij een mindere scheiding dan beoogd een huishouden op jaarbasis iets meer gaat betalen. In de navolgende tabel 5.3 zijn de effecten op de gemeentelijke afvalstoffenbegroting te zien afhankelijk van het gemiddeld behaalde scheidingsprestatie door de huishoudens. Groene cijfers geven een positief effect op de afvalstoffenbegroting weer en rode cijfers een mogelijk negatief effect op de begroting. De regel 100% geeft het beoogde doel van 100 kg restafval per inwoner weer.

Tabel 5.3: mogelijke effecten afvalstoffenbegroting

wijziging inkomsten afvalstoffenheffing					
	Beek	Schinnen	Stein	Sit-Gel	
75%	€ 53.157	€ 36.232	€ 68.573	€ 128.622	
100%	€ 41.244	€ 26.756	€ 50.196	€ 60.112	
125%	€ 29.331	€ 17.280	€ 31.820	€ -8.398	

De in tabel 5.2 en 5.3 weergegeven mogelijke effecten zijn bepaald op basis van de in tabel 5.5 voorgestelde heffingen. Deze voorgestelde heffingen, zijn rekening houdend met de individuele situaties in alle vier de gemeenten het best passend. Door het stedelijke karakter van Sittard-Geleen zijn de financiële consequenties afwijkend. Voor de hoogbouw zal de opbouw van de heffingen niet gewijzigd worden. Voor de hoogbouw wordt geen wijziging van de tariefstelling voorgesteld omdat het aandeel tuinafval in het restafval bij de hoogbouw beperkt is en de heffing veelal plaatsvindt op basis van aanbiedfrequentie. Voor de laagbouw wordt de volgende tarief verandering voorgesteld:

Tabel 5.4: Huidige heffingstarief (laagbouw)

	Tuinafval per kg	GFT afval per kg	Restafval per kg
	€ 0,00	€ 0,12	€ 0,19
Heffing per aanbidding	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,80

Daarbij dient aangetekend te worden dat er op Eurocent niveau verschillen bestaan tussen gemeenten. Voorgesteld wordt de tarieven aan te passen zoals weergegeven in tabel 5.6

Tabel 5.5: Voorstel heffingstarief (laagbouw) per 1-1-2016

	Tuinafval per kg	GFT afval per kg	Restafval per kg
	€ 0,00	€ 0,10	€ 0,26
Heffing per aanbidding	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,80

De heffing per lediging van de restcontainer wordt gecontinueerd. Deze heeft tot doel zorg te dragen dat lichte fracties, door het geringe gewicht, zoals verpakkingsafval en die daardoor nauwelijks kosten voor de burger veroorzaken uit het restafval geweerd worden. De burger wordt gestimuleerd het kunststofverpakkingsafval aan te bieden via de huis aan huis inzameling van KVA en vanaf 1-1-2016 PMD. De heffing wordt voor de vier gemeenten geharmoniseerd.

Het inkomstenverlies voor de gemeenten door het gratis accepteren van grof tuinafval op de milieuparken wordt mede gedekt door de verhoging van het restafval tarief van € 0,19 naar € 0,26. Ter voorkoming van hogere kosten bij de burgers stimuleren we hiermee een betere scheiding door het T gratis in te nemen bij het milieupark.

6 Risico analyse

Elke verandering gaat gepaard met mogelijke risico's. De risico's van de voorgaand beschreven wijzigingen zijn geïnventariseerd en afgewogen. De meest in het oog springende risico's betreffen:

- Mogelijk toename van illegale dumpingen van afval;
- Financieel risico op korte termijn als het scheidingsgedrag niet per direct op 1 januari 2016 bij alle burgers conform doelstelling is;
- Financieel risico op lange termijn indien het scheidingsgedrag van de burger beter is dan beoogd.

dumpingen

Er bestaat geen verwachting dat het beoogde voorstel leidt tot meer dumpingen. Wel zal dit worden gemonitord. Mocht blijken dat door de gewijzigde situatie meer illegale dumpingen plaatsvinden, dan kan overwogen worden om toezicht en handhavend optreden te intensiveren.

ontwijkgedrag

Naast dumpingen bestaat het risico voor ontwijkgedrag. Met ontwijkgedrag wordt bedoeld dat de burger, als gevolg van het toepassen van een financiële prikkel, het afval niet (meer) aanbiedt in het reguliere inzamelsysteem. Resultaten van ontwijkgedrag zijn bijvoorbeeld afvaltoerisme en het opmengen van restafval bij andere stromen. Er is een relatie tussen de mate van het ontwijkgedrag en de hoogte van de financiële prikkel. Naast de financiële prikkel heeft ook het dienstverleningsniveau invloed op het ontwijkgedrag. Om ontwijkgedrag te voorkomen zal controle, handhaving en communicatie met name in het begin noodzakelijk zijn. Daarbij kan steekproefsgewijs, voorafgaande aan het ledigen van de GFT- container, een afvalscan gemaakt kan worden. Foutaanbieders zijn hiermee traceerbaar en kunnen hierop aangesproken worden en na herhaling beboet.

financiële risico's

Financiële risico's bij een beter of slechter scheidingsgedrag zijn nagenoeg niet aanwezig. Het voorgestelde systeem waarbij meer heffing wordt geïnd indien de burger meer restafval aanbiedt is als het ware "financieel zelfregulerend". Dit houdt in dat, indien het scheidingsgedrag van de burger achterblijft bij de doelstelling (hetgeen mogelijk in de beginfase het geval zal zijn), de gemeente meer inkomsten heeft voor de verwerking van duur restafval. Bij tegenvallende scheidingsresultaten heeft de gemeente zelfs een klein positief saldo. Overwogen kan worden om deze extra middelen tijdelijk in te zetten voor aanvullende communicatie gericht op een verdere verbetering van de prestatie. Anderzijds kan bij een overschot aan variabele inkomsten ook in overweging worden genomen het vaste heffingsdeel van de afvalstoffenheffing te verlagen.

Bijlage 1: Consequenties korte termijn milieuparken

Per 1-1-2016 worden de huidige tarieven op de milieuparken geharmoniseerd. Dat wil zeggen dat het tarief, los van het feit of er gewogen wordt of geschat gebaseerd op de door de burger veroorzaakte verwerkingskosten en de logistieke kosten voor de afvoer van het milieupark naar de diverse verwerkers.

De kosten die de burger moet voldoen worden ingedeeld in twee klassen. Een hoog en een laag tarief. De kosten voor hoge tarief bedragen € 0,12 per kg en voor laag tarief € 0,06 per kg. Met een minimum van € 2,00 (drempelbedrag). Dit laatste ter voorkoming van aanbieden van kleine hoeveelheden (restfractie) in plaats van via de huis aan huisinzameling. Het hogetarief is voor de fracties HRA (huishoudelijk restafval), GHRA (grof huishoudelijk restafval) en asbest. Het lage tarief is voor B en C hout (B= herbruikbaar voor o.a. pallets, C=afvoeren) en puin. Overige fracties zijn gratis.

Daar waar weegbruggen aanwezig zijn, blijft de huidige manier van verrekenen onveranderd. In andere gevallen schatten de medewerkers de aangeboden kg (conversie van m³ naar kg) en brengen dat in rekening. In de gemeente Stein wordt het huidige kostensysteem in verband met de regionale samenwerking losgelaten.

De huidige inkomsten uit de tarieven die de burger betaalt voor het aanbieden van afval bij de milieuparken bedragen € 769.880 (2014) voor alle gemeenten samen. Door het vervallen van de inkomsten voor het aanbieden van T op de milieuparken gaan deze omlaag met € 280.000. Door het invoeren van gelijke tarieven voor alle inwoners van de Westelijke Mijnstreek naar € 0,12 en € 0,06 gaan de inkomsten voor de regio wijzigen zoals in onderstaande tabel weergegeven. De meerinkomsten worden ingezet bij de harmonisatie van de milieuparken.

	Dure fractie € 0,12/kg	Goedkope fractie € 0,06/kg	Totaal inkomsten
Beek-Schinnen	€ 110.316,00	€ 44.970,00	€ 155.286,00
Sittard-Geleen	€ 222.900,00	€ 70.206,00	€ 293.106,00
Stein	€ 82.464,00	€ 27.414,00	€ 109.878,00
Regio			€ 558.270,00

* Minimum tarief € 2 per bezoek

In verband met de harmonisatie worden de inkomsten op basis van het aantal inwoners naar rato verdeeld over de gemeenten. Regiobreed is de verschuiving van inkomsten minimaal. De minderinkomsten vanwege het wegvallen van de inkomsten van grof tuinafval, worden gedekt door de hogere inkomsten door de tariefaanpassing van huis-aan-huis inzameling van restafval.